

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1 Δεκεμβρίου 2023

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 6799

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. Γ5α/Γ.Π.οικ. 63907

Εκπαίδευση στην ιατρική ειδικότητα Ενδοκρινολογία - Διαβήτης - Μεταβολισμός.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α. Του ν. 1278/1982 «Για σύσταση Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας» (Α' 105),

β. της παρ. 1 του άρθρου 31 του ν. 1397/1983 «Εθνικό Σύστημα Υγείας» (Α' 143),

γ. της παρ. 5Α του άρθρου 21 του ν. 3580/2007 «Προμήθειες Φορέων εποπτευομένων από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και άλλες διατάξεις» (Α' 134),

δ. του άρθρου 6 του ν.δ. 3366/1955 «Περί ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος και ιατρικών ειδικοτήτων και άλλων τινών διατάξεων» (Α' 258) και

ε. του π.δ. 121/2017 «Οργανισμός του Υπουργείου Υγείας» (Α' 148).

2. Το π.δ. 79/2023 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 131).

3. Την υπ' αρ. 37310/09-07-2023 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Υγείας «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στον Υφυπουργό Υγείας, Μάριο Θεμιστοκλέους» (Β' 4435).

4. Την υπό στοιχεία Γ5α/Γ.Π.οικ.64843/29-08-2018 υπουργική απόφαση «Σύσταση, μετονομασία ιατρικών ειδικοτήτων, καθορισμός χρόνου και περιεχομένου άσκησης για την απόκτηση τίτλου ειδικότητας» (Β' 4138).

5. Την υπό στοιχεία Α2δ/Γ.Π.οικ.9106/5-2-2016 υπουργική απόφαση «Καθορισμός της διαδικασίας τοποθέτησης ιατρών στα Νοσηλευτικά Ιδρύματα προς απόκτηση ειδικότητας» (Β' 314).

6. Την υπ' αρ. 747/13-06-2023 απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας (ΚΕ.Σ.Υ.) «Εκπαίδευση στην Ιατρική Ειδικότητα της Ενδοκρινολογίας - Διαβήτη - Μεταβολισμός».

7. Το γεγονός ότι από την απόφαση αυτή δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Β1α/οικ. 63379/28-11-2023 εισήγηση της περ. ε' της παρ. 5 του άρθρου 24

του ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143), της Διεύθυνσης Προϋπολογισμού και Δημοσιονομικών Αναφορών του Υπουργείου Υγείας, αποφασίζουμε:

Εγκρίνουμε το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα και το βιβλιάριο εκπαίδευσης ειδικευομένων, για την άσκηση των ιατρών στην ειδικότητα Ενδοκρινολογία- Διαβήτη- Μεταβολισμός.

Άρθρο 1

Γενικές Αρχές

1. Η ιατρική ειδικότητα Ενδοκρινολογία - Διαβήτης - Μεταβολισμός περιλαμβάνει το πεδίο της Ιατρικής, το οποίο αφορά στην παθοφυσιολογία, στη διάγνωση και τη θεραπεία των δομικών και λειτουργικών διαταραχών των ενδοκρινών αδένων, των διαταραχών της δράσης των ορμονών και των μεταβολικών συνεπειών τους.

2. Με δεδομένο ότι οι ορμόνες δρουν σε όλα τα όργανα και τους ιστούς του σώματος, η καλή γνώση της Ανατομίας, της Φυσιολογίας και της Παθολογικής Φυσιολογίας είναι απαραίτητη για τον ενδοκρινολόγο. Για τον ίδιο ακριβώς λόγο, απαιτείται επαρκής εκπαίδευση και εμπειρία στη διάγνωση και αντιμετώπιση των βασικών νοσημάτων της Εσωτερικής Παθολογίας, ως προαπαιτούμενο της ειδίκευσης Ενδοκρινολογία - Διαβήτης - Μεταβολισμός. Επιπλέον, καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι ενδοκρινικές διαταραχές εμφανίζονται είτε ως πολυπαραγοντικά προβλήματα υγείας (ενδεικτικά: υπέρταση, υπογονιμότητα) είτε ως επιπλοκές άλλων συστηματικών νοσημάτων ή θεραπειών για αυτά (ενδεικτικά: χημειοθεραπεία για κακοήθη νοσήματα), καθίσταται αναγκαία η διεπιστημονική (multidisciplinary) διαγνωστική και θεραπευτική προσέγγιση. Στις περιπτώσεις αυτές, ο ενδοκρινολόγος θα πρέπει να διαθέτει ικανότητα αξιολόγησης των διαγνωστικών μεθόδων (κλινικών και εργαστηριακών) και εξοικείωση με πολυσυστηματικά νοσήματα και καταστάσεις.

Άρθρο 2

Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα - Διάρθρωση Εκπαίδευσης

1. Ο σκοπός του εκπαιδευτικού προγράμματος στην ειδικότητα Ενδοκρινολογία - Διαβήτης - Μεταβολισμός είναι να καθορίσει το περιεχόμενο, τις γνώσεις, τις

δεξιότητες και τις συμπεριφορές, οι οποίες απαιτούνται για την απόκτηση του τίτλου ειδικότητας.

2. Η αναγκαία εκπαίδευση περιλαμβάνει:

- α) Δύο (2) έτη εκπαίδευση στην Εσωτερική Παθολογία.
- β) Τέσσερα (4) έτη εκπαίδευση στην Ενδοκρινολογία- Διαβήτη - Μεταβολισμό, ως εξής:
  - βα) Δέκα (10) μήνες ενδοκρινολογική κλινική.
  - ββ) Είκοσι τέσσερις (24) μήνες εξωτερικά ιατρεία.
  - βγ) Έξι (6) μήνες υπερηχογράφημα - παρακέντηση θυρεοειδούς.
  - βδ) Δύο (2) μήνες ενδοκρινολογικό εργαστήριο.
  - βε) Έξι (6) μήνες κατ' επιλογή ειδική εκπαίδευση.

3. Με την ολοκλήρωση κάθε έτους εκπαίδευσης, ο διευθυντής του εκπαιδευτικού κέντρου συντάσσει έκθεση, όπου γίνεται περιγραφή της προόδου του ειδικευομένου, των ανεπαρκειών του, των προτερημάτων του και της γενικότερης συμπεριφοράς του σε συναδέλφους του και στους ασθενείς (σχετική και η παρ. 1 του άρθρου 3).

Άρθρο 3

Περιεχόμενο Εκπαίδευσης

1. Γενικές γνώσεις και δεξιότητες:

α) Ο ασθενής στο επίκεντρο της φροντίδας: Ιδιαιτερότητα ασθενούς, οικονομική- κοινωνική θέση, εργασία, πεποιθήσεις, συγγενικό και κοινωνικό περιβάλλον, σταδιοδρομία, ανάγκες, βιοηθικά ζητήματα.

β) Ασφάλεια και αξιολόγηση διαγνωστικών και θεραπευτικών πράξεων: Εφαρμογή εργαλείων πρόβλεψης κινδύνων, κίνδυνοι διαγνωστικών πράξεων, καλή γνώση αντενδείξεων και ανεπιθύμητων ενεργειών φαρμάκων, καταγραφή ανεπιθύμητων ενεργειών, ενημέρωση ασθενούς για τις ανεπιθύμητες ενέργειες, διάκριση επαγγελματικών κινδύνων, γνώση και αξιολόγηση των δυνατοτήτων, των περιορισμών και της ακρίβειας των διαγνωστικών διαδικασιών, επαρκής εκπαίδευση του ασθενούς στην επιλεγόμενη θεραπεία.

γ) Συμβουλευτική και συμμετοχή σε ομαδική εργασία: Ικανότητα αξιολόγησης των κινδύνων και των προτεραιοτήτων για τον ασθενή, ικανότητα διαφορικής διαγνωστικής και επιλογής των ενδεικνυόμενων δοκιμασιών, ικανότητα συμμετοχής σε ομαδικές αποφάσεις, οι οποίες αφορούν τον ασθενή, συνεργασία με ιατρούς άλλων ειδικοτήτων, ικανότητα ανάληψης προεξάρχοντος ρόλου.

δ) Εκπαιδευτική - Ερευνητική δραστηριότητα: Ικανότητα εκπαίδευσης νεότερων ειδικευομένων, ικανότητα ενδεδειγμένης παρουσίασης και εμπεριστατωμένης ανάλυσης περιστατικού, γνώσεις βιοστατιστικής, συμμετοχή σε εκπαιδευτικά σεμινάρια, ικανότητα σχεδιασμού ερευνητικής εργασίας και αξιοποίησης των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων.

ε) Συμπεριφορά: Χειρισμός «απαιτητικού» ασθενούς, αναγγελία μοιραίου ή επικίνδυνου για τη ζωή γεγονότος, παραδοχή «λάθους», συνεργασία με συναδέλφους και άλλους επαγγελματίες, οι οποίοι εμπλέκονται στην αντιμετώπιση ασθενών, γνώση - αναγνώριση δικαιωμάτων ασθενούς και οικείων.

2. Ορμόνες:

Βιοσύνθεση και δράση ορμονών, ορμονικοί υποδοχείς, ενδοκυττάρια μονοπάτια διαβίβασης του ορμονικού

σήματος, βασικές γνώσεις βιοχημείας, γενετικής και μοριακής βιολογίας.

3. Σακχαρώδης Διαβήτης (ΣΔ):

α) Διάγνωση και θεραπεία ΣΔ: Διαγνωστικά κριτήρια, διάκριση υποτύπων (ενδεικτικά: ΣΔ2, ΣΔ1, κληρονομικές μορφές), προδιαβήτης, διατροφή, φαρμακευτική θεραπεία - ανεπιθύμητες ενέργειες, ινσουλινοθεραπεία, αντλίες ινσουλίνης, εικοσιτετράωρη καταγραφή σακχάρου, εκπαίδευση ασθενούς και οικείων, διάγνωση και αντιμετώπιση ήπιων υπογλυκαιμιών, ανεπίγνωστη υπογλυκαιμία, στόχοι θεραπείας, νεότερες τεχνολογίες, πρόληψη ΣΔ, συνεργασία - συμβουλευτική με ιατρούς άλλων ειδικοτήτων, οι οποίοι εμπλέκονται στη θεραπεία, παραπομπή σε ειδικούς για αντιμετώπιση ειδικότερων επιπλοκών, συνεργασία με άλλους επαγγελματίες υγείας, γνώση ιδιαιτεροτήτων και προσαρμοσμένη αντιμετώπιση παιδιών/εφήβων και ηλικιωμένων ασθενών.

β) Επείγοντα στον ΣΔ: Βαριά υπογλυκαιμία, κετοξέωση, μη κετοτικό υπεργλυκαιμικό κώμα, αίτια απορρύθμισης, πρόληψη, αντιμετώπιση συννοσηροτήτων, αξιολόγηση κινδύνων και κατάλληλη συμβουλευτική.

γ) Αντιμετώπιση διαβητικού ασθενούς κατά την οξεία φάση, χειρουργείο και εντατική θεραπεία: Επίδραση της οξείας κατάστασης στον ΣΔ, επίδραση της φαρμακευτικής θεραπείας στο ΣΔ, διαχείριση ασθενούς υπό παρεντερική διατροφή, επίδραση υπεργλυκαιμίας/υπογλυκαιμίας στην έκβαση της νόσου, θεραπευτικοί στόχοι.

δ) Προϋπάρχων ΣΔ κατά την κύηση και ΣΔ κύησης: Προετοιμασία και εκπαίδευση ασθενούς πριν τη σύλληψη, συμβουλευτική για τη γονιμότητα - αντισύλληψη, θεραπευτικοί στόχοι πριν τη σύλληψη και κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, κίνδυνοι για το έμβρυο και την έγκυο, πρόληψη και αντιμετώπιση διαβητικών επιπλοκών πριν τη σύλληψη και κατά την εγκυμοσύνη, πρόληψη διάγνωσης και αντιμετώπισης διαβήτη της κύησης, αναγνώριση και παρακολούθηση εμβρυικών επιπλοκών ΣΔ και ΣΔ κύησης, ρύθμιση σακχάρου πριν, κατά και μετά τον τοκετό/καισαρική τομή και γαλουχία.

ε) Επιπλοκές ΣΔ και συννοσηρότητες: Δοκιμασίες διάγνωσης διαβητικών επιπλοκών, πρόληψη και διάγνωση μακρο-αγγειακών επιπλοκών - αναζήτηση ειδικής συμβουλευτικής, πρόληψη και διάγνωση οφθαλμικών/νεφρικών/νευρολογικών επιπλοκών - αναζήτηση ειδικής συμβουλευτικής, διαβητικό πόδι/χέρι, στυτική δυσλειτουργία, διάγνωση και αντιμετώπιση δυσλιπιδαιμιών και συνυπάρχουσας αρτηριακής υπέρτασης, ειδική συμβουλευτική και αντιμετώπιση ασθενών με σοβαρές συννοσηρότητες (στεφανιαία νόσος, καρδιακή ανεπάρκεια, ισχαιμική εγκεφαλοπάθεια, νεφρική ανεπάρκεια, κακοήθη νοσήματα).

στ) Κατά την άσκηση διάρκειας δέκα (10) μηνών στην ενδοκρινολογική κλινική και την άσκηση διάρκειας είκοσι τεσσάρων (24) μηνών στο ενδοκρινολογικό εξωτερικό ιατρείο, απαιτείται εκπαίδευση με ελάχιστο αριθμό εξακοσίων (600) περιστατικών, εκ των οποίων πεντακόσια (500) με ΣΔ2, πενήντα (50) με ΣΔ1 και πενήντα (50) με ΣΔ Κύησης.

4. Υποθάλαμος - Υπόφυση:

α) Νεοπλασματικά νοσήματα:

αα) Ορμονοεκκριτικά καλοήθη ή κακοήθη νεοπλάσματα: υπερπρολακτιναιμία, νόσος Cushing, μεγαλακρία.

αβ) Μη ορμονοεκκριτικά νεοπλάσματα: αδενώματα πρόσθιου λοβού υπόφυσης, κρаниюφαρρυγγιώματα, κύστη Rathke, άλλοι υποθαλαμικοί/υποφυσιακοί όγκοι, μεταστατικά κακοήθη νεοπλάσματα, πρωτοπαθή μη εκκριτικά κακοήθη νεοπλάσματα.

β) Μη νεοπλασματικά νοσήματα: Υποφυσιακή ανεπάρκεια (επείγουσα και χρόνια αντιμετώπιση), διάγνωση και διαφορική διάγνωση άποιου διαβήτη, μη νεοπλασματική υπερλειτουργία πρόσθιου λοβού, υπερλειτουργία οπίσθιου λοβού (SIADH), διαταραχή λειτουργίας σε συστηματικά και διηθητικά νοσήματα, φροντίδα πριν και μετά από χειρουργική θεραπεία στην υπόφυση.

γ) Απεικόνιση, δυναμικές δοκιμασίες, επεμβατικές διαγνωστικές δοκιμασίες: Αξονική και μαγνητική τομογραφία, οπτικά πεδία, καθετηριασμός λιθοειδών κόλπων, δοκιμασίες διέγερσης και καταστολής έκκρισης υποφυσιακών ορμονών.

δ) Κατά την άσκηση διάρκειας δέκα (10) μηνών στην ενδοκρινολογική κλινική και την άσκηση διάρκειας είκοσι τεσσάρων (24) μηνών στο ενδοκρινολογικό εξωτερικό ιατρείο, απαιτείται εκπαίδευση με ελάχιστο αριθμό εκατό (100) περιστατικών με νοσήματα υποθαλάμου υπόφυσης.

5. Επινεφρίδια:

α) Νεοπλασματικά νοσήματα:

αα) Ορμονοεκκριτικά καλοήθη ή κακοήθη νεοπλάσματα: επινεφριδιακό σύνδρομο Cushing, ήπια αυτόνομη έκκριση κορτιζόλης, υπεραλδοστερονισμός, ανδρογονοπαραγωγοί όγκοι, φαιοχρωμοκύττωμα, προεγχειρητική και μετεγχειρητική φροντίδα.

αβ) Μη ορμονοεκκριτικά νεοπλάσματα: πρωτοπαθείς καλοήθεις και κακοήθεις όγκοι, μεταστατικοί όγκοι.

β) Μη νεοπλασματικά νοσήματα: Συγγενής υπερπλασία επινεφριδίων, πρωτοπαθής επινεφριδική ανεπάρκεια (οξεία και χρόνια αντιμετώπιση), μη νεοπλασματική υπερέκκριση επινεφριδιακών ορμονών, φροντίδα προεγχειρητική και μετεγχειρητική σε ασθενείς με υπερκορτιζολαιμία ή υπεραλδοστερονισμό, ετερόπλευρη ή αμφοτερόπλευρη επινεφριδεκτομή.

γ) Απεικόνιση, δυναμικές δοκιμασίες, επεμβατικές διαγνωστικές δοκιμασίες: Αξονική και μαγνητική τομογραφία, καθετηριασμός επινεφριδιακών φλεβών, δοκιμασίες διέγερσης και καταστολής έκκρισης επινεφριδικών ορμονών.

δ) Κατά την άσκηση διάρκειας δέκα (10) μηνών στην ενδοκρινολογική κλινική και την άσκηση διάρκειας είκοσι τεσσάρων (24) μηνών στο ενδοκρινολογικό εξωτερικό ιατρείο, απαιτείται εκπαίδευση με ελάχιστο αριθμό εκατόν πενήντα (150) περιστατικών με παθήσεις επινεφριδίων.

6. Θυρεοειδής αδένας:

α) Νεοπλασματικά νοσήματα:

αα) Ορμονοπαραγωγά νεοπλάσματα: τοξικό αδένωμα, τοξική πολυοζώδης βρογχοκήλη, μυελοειδές καρκίνωμα, εξειδικευμένη φροντίδα σε κύηση και μεγάλη ηλικία.

αβ) Μη ορμονοπαραγωγά νεοπλάσματα: μη τοξικό αδένωμα, μη τοξική πολυοζώδης βρογχοκήλη, διαφοροποιημένο καρκίνωμα θυρεοειδούς, αποδιαφοροποιημένο και αναπλαστικό καρκίνωμα, θεραπεία με ραδιενεργό ιώδιο και σε ανθεκτικές στο ιώδιο περιπτώσεις, εξειδικευμένη φροντίδα σε κύηση και μεγάλη ηλικία.

β) Μη νεοπλασματικά νοσήματα: Αυτοάνοση θυρεοειδοπάθεια, υπερθυρεοειδισμός, υποθυρεοειδισμός, άλλες

θυρεοειδίτιδες, σύνδρομο ευθυρεοειδικού νοσούντος, προεγχειρητική και μετεγχειρητική φροντίδα ασθενούς με διαταραχές στη λειτουργία του θυρεοειδούς για θυρεοειδική και μη επέμβαση, δυσθυρεοειδική οφθαλμοπάθεια, λειτουργικές διαταραχές στην κύηση, ιωδοπενία, διάχυτη βρογχοκήλη, αντίσταση στις θυρεοειδικές ορμόνες, θεραπείες με ραδιενεργό ιώδιο.

γ) Απεικόνιση, δυναμικές δοκιμασίες, επεμβατικές διαγνωστικές δοκιμασίες: Υπερηχογράφημα, σπινθηρογράφημα, κατευθυνόμενη παρακέντηση, δοκιμασίες εκκριτικής διέγερσης.

δ) Κατά την άσκηση διάρκειας δέκα (10) μηνών στην ενδοκρινολογική κλινική και την άσκηση διάρκειας είκοσι τεσσάρων (24) μηνών στο ενδοκρινολογικό εξωτερικό ιατρείο, απαιτείται εκπαίδευση με ελάχιστο αριθμό εξακοσίων (600) περιστατικών, εκ των οποίων πενήντα (50) με καρκίνο θυρεοειδούς.

7. Αναπαραγωγικό Σύστημα:

α) Διαταραχές φυλετικής διαφοροποίησης.

β) Διαταραχές ανδρικού αναπαραγωγικού συστήματος - Υπογονιμότητα: Δυναμικές δοκιμασίες, πρωτοπαθής και δευτεροπαθής ανεπάρκεια των όρχεων, χρωμοσωμικές ανωμαλίες, ορμονική υποκατάσταση, διαταραχές σπερματογένεσης, γυναικομαστία, δυσφορία φύλου, στυτική δυσλειτουργία, συστηματικά νοσήματα με επιπτώσεις στο ανδρικό αναπαραγωγικό σύστημα.

γ) Διαταραχές γυναικείου αναπαραγωγικού συστήματος - Υπογονιμότητα: Δυναμικές δοκιμασίες, πρωτοπαθής και δευτεροπαθής ανεπάρκεια, χρωμοσωμικές ανωμαλίες, ορμονική υποκατάσταση - αντισύλληψη, διαταραχές εμμήνου ρύσεως, σύνδρομο πολυκυστικών ωοθηκών, εμμηνόπαυση, υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, δυσφορία φύλου, υπερτρίχωση και υπερανδρογονισμός, υπογονιμότητα, συστηματικά νοσήματα με επιπτώσεις στο γυναικείο αναπαραγωγικό σύστημα.

δ) Κατά την άσκηση διάρκειας δέκα (10) μηνών στην ενδοκρινολογική κλινική και την άσκηση διάρκειας είκοσι τεσσάρων (24) μηνών στο ενδοκρινολογικό εξωτερικό ιατρείο, απαιτείται εκπαίδευση με ελάχιστο αριθμό διακοσίων (200) περιστατικών με νοσήματα του αναπαραγωγικού συστήματος, εκ των οποίων εκατόν πενήντα (150) σε θήλεα και πενήντα (50) σε άρρενα άτομα.

8. Μεταβολικά νοσήματα:

α) Μη φαρμακευτική υπογλυκαιμία: Τεκμηρίωση, εργαστηριακή διερεύνηση, διαφορική διάγνωση, φαρμακευτική θεραπεία, χειρουργική θεραπεία.

β) Διαταραχές ύδατος και ηλεκτρολυτών: Βασικές γνώσεις οξεοβασικής ισορροπίας, εκτίμηση ενδαγγειακού όγκου (αφυδάτωση, υπερογκαιμία), διαταραχές καλίου/νατρίου.

γ) Διαταραχές ασβεστίου, φωσφόρου, μαγνησίου: Διαφορική διάγνωση υπερασβεστιαϊκής/υπασβεστιαϊκής, υπερφωσφαταιμίας/υποφωσφαταιμίας, υπερμαγνησιαιμίας/υπομαγνησιαιμίας και αντίστοιχη αντιμετώπιση σε επείγουσα και χρόνια φάση (σε εξωτερικούς και νοσηλευόμενους ασθενείς), διάγνωση και αντιμετώπιση πρωτοπαθούς υπερπαραθυρεοειδισμού (φαρμακευτική, χειρουργική) - προεγχειρητική και μετεγχειρητική φροντίδα ασθενών με πρωτοπαθή υπερπαραθυρεοειδισμό, διάγνωση και αντιμετώπιση υπερασβεστιουρίας και νεφρολιθίασης.

δ) Μεταβολικά νοσήματα οστών: Πρόληψη, διάγνωση και θεραπεία οστεοπόρωσης στη γυναίκα και τον άνδρα, οστεομαλακίας, ραχίτιδας, νόσου Paget, διαφορική διάγνωση δευτεροπαθών αιτιών, εκτίμηση κινδύνου κατάγματος, αξιολόγηση οστικής νόσου σε μεταμοσχευθέντες/αιμοκαθαιρόμενους και πάσχοντες από άλλα σοβαρά συστηματικά νοσήματα.

ε) Διαταραχές θρέψης: Διάγνωση και αντιμετώπιση παχυσαρκίας (διαιτητική, φαρμακευτική και χειρουργική), αντιμετώπιση επιπλοκών, διάγνωση δευτεροπαθών αιτιών, διάγνωση και αντιμετώπιση υποθρεψίας, συνεργασία με ιατρούς άλλων ειδικοτήτων και σχετιζόμενων επαγγελματιών.

στ) Υπερλιπιδαιμίες: Διάγνωση και διαφορική διάγνωση γενετικών και επίκτητων μορφών υπερλιπιδαιμιών, αναγνώριση- εκτίμηση καρδιαγγειακού κινδύνου, διατροφική και φαρμακευτική αντιμετώπιση.

ζ) Κατά την άσκηση διάρκειας δέκα (10) μηνών στην ενδοκρινολογική κλινική και την άσκηση διάρκειας είκοσι τεσσάρων (24) μηνών στο ενδοκρινολογικό εξωτερικό ιατρείο, απαιτείται εκπαίδευση με ελάχιστο αριθμό διακοσίων πενήντα (250) περιστατικών με μεταβολικά νοσήματα.

9. Πολυενδοκρinoπάθειες:

α) Πολυαδενικά αυτοάνοσα σύνδρομα.

β) Ενδοκρinoπάθειες σε πάσχοντες από κακοήγη και άλλα νοσήματα: Διάγνωση και θεραπεία διαταραχών υποφυσιακής/θυρεοειδικής/επινεφριδικής/γωναδικής λειτουργίας σε πάσχοντες και επιβίωσαντες από κακοήγη νοσήματα, μεταμοσχευθέντες και πάσχοντες από AIDS ή μεσογειακή αναιμία.

γ) Κατά την άσκηση διάρκειας δέκα (10) μηνών στην ενδοκρινολογική κλινική και την άσκηση διάρκειας είκοσι τεσσάρων (24) μηνών στο ενδοκρινολογικό εξωτερικό ιατρείο, απαιτείται εκπαίδευση με ελάχιστο αριθμό τριάντα (30) περιστατικών με πολυενδοκρinoπάθειες.

10. Νευροενδοκρινείς όγκοι - Άλλες ενδοκρινικές νεοπλασίες:

α) Σύνδρομα Πολλαπλής Ενδοκρινικής Νεοπλασίας: MEN 1, MEN 2a, MEN 2b, MEN 4, SDH, NF1, VHL, Carney, άλλα σύνδρομα φαιοχρωμοκυττώματος/παραγαγγλιώματος με ή χωρίς έκτοπη υπερέκκριση ορμονών και αντίστοιχα κλινικά σύνδρομα, αντιεκκριτικές και αντινεοπλασματικές θεραπείες (χημειοθεραπεία, ραδιοϊσότοπα), χειρουργική θεραπεία και προετοιμασία για αυτή, μετεγχειρητική φροντίδα.

β) Νευροενδοκρινείς όγκοι: Τραχήλου, μεσοθωρακικού, βρόγχων, παγκρέατος, εντέρου με ή χωρίς έκτοπη υπερέκκριση ορμονών και αντίστοιχα κλινικά σύνδρομα, αντιεκκριτικές και αντινεοπλασματικές θεραπείες (χημειοθεραπεία, ραδιοϊσότοπα), χειρουργική θεραπεία και προετοιμασία για αυτή, μετεγχειρητική φροντίδα.

11. Ενδοκρινολογικό εργαστήριο:

Εκπαίδευση τουλάχιστον δύο (2) μηνών στις σύγχρονες εργαστηριακές μεθόδους, γνώση των περιορισμών και των σφαλμάτων τους, εκτέλεση ορμονικών εξετάσεων, ποιοτικός έλεγχος.

12. Υπερηχογραφία θυρεοειδούς:

Εκπαίδευση στην υπερηχογραφία του θυρεοειδούς- παραθυρεοειδών και στην κατευθυνόμενη παρακέντηση

θυρεοειδούς, από πιστοποιημένους στο αντικείμενο ενδοκρινολόγους του εκπαιδευτικού κέντρου ή στο οικείο Ακτινολογικό Τμήμα, για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών, με κατώτατο όριο τις εκατόν πενήντα (150) πράξεις.

13. Διαταραχές της ανάπτυξης - συγγενείς διαταραχές μεταβολισμού:

α) Η εκπαίδευση σε αυτό το γνωστικό αντικείμενο έχει ως στόχο την εξοικείωση του Ενδοκρινολόγου με χρόνια ενδοκρινικά και μεταβολικά νοσήματα της παιδικής ηλικίας, ώστε να εξασφαλίζεται η σωστή αντιμετώπιση κατά την περίοδο μετάβασης των νεαρών ασθενών στη φροντίδα από ενδοκρινολόγους ενηλίκων.

β) Η εκπαίδευση πραγματοποιείται σε εκπαιδευτικό κέντρο Παιδιατρικής Ενδοκρινολογίας, για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών και αφορά σε:

βα) Διαταραχές αναστήματος: Κατανόηση και χρήση καμπυλών ανάπτυξης, εξοικείωση με την οστική ηλικία και ικανότητα εκτίμησης, δυναμικές δοκιμασίες έκκρισης αυξητικής ορμόνης.

ββ) Διαταραχές φυλετικής ωρίμανσης: Πρώιμη και καθυστερημένη αδρεναρχή και ήβη, πρώιμη θηλαρχή, στάδια φυλετικής ωρίμανσης (Tanner), ιδιοσυστασιακή καθυστέρηση.

βγ) Μικτές αναπτυξιακές διαταραχές: Γενετικά σύνδρομα με ή χωρίς νοητική υστέρηση, τα οποία επηρεάζουν το ανάστημα και την φυλετική ωρίμανση.

βδ) Συγγενείς διαταραχές του μεταβολισμού: Διάγνωση, συμβουλευτική και αντιμετώπιση γλυκογονιάσεων, μιτοχονδροπαθειών, διαταραχών μεταβολισμού αμινοξέων (τιροσιναιμία, φαινυλκετονουρία), υδατανθράκων (γαλακτοζαιμία, φρουκτοζουρία) και βιταμινών (ομοκυστινουρία), διαταραχές υπεροξεισωμάτων. Ιδιαίτερα σκόπιμη είναι για τις περιπτώσεις αυτές η συνεργασία με Γενετιστές, ιατρούς ειδικότητας Παιδιατρικής και ιατρούς άλλων ειδικοτήτων, οι οποίοι εμπλέκονται στην αντιμετώπιση των επιπλοκών των ανωτέρω νοσημάτων.

14. Κατ' επιλογή ειδική εκπαίδευση:

Η ειδική εκπαίδευση αφορά τη δυνατότητα που παρέχεται στον ειδικευόμενο, αφού έχει συμπληρώσει τον ελάχιστο αριθμό πράξεων και περιστατικών, να μεταβεί για ειδική εκπαίδευση σε συγκεκριμένο τομέα της Ενδοκρινολογίας - Διαβήτη- Μεταβολισμού, σε ειδικό εκπαιδευτικό κέντρο της χώρας ή του εξωτερικού, για χρονικό διάστημα έως έξι (6) μηνών ή δύναται να αξιοποιείται στο πλαίσιο της ειδικής εκπαίδευσης (περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 2).

Άρθρο 4

Επιστημονικό - Ερευνητικό Έργο και Παρακολούθηση Συνεδριών

1. Είναι επιθυμητή η συμμετοχή του ειδικευμένου σε ερευνητικές εργασίες, η συγγραφή δημοσιεύσεων και η παρακολούθηση σημαντικών εθνικών και διεθνών συνεδρίων.

2. Ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός περιπτώσεων, τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσει ο ειδικευόμενος, ανά διαγνωστική κατηγορία:

Διαγνωστική κατηγορία	Αριθμός περιστατικών
Σακχαρώδης διαβήτης (ΣΔ)	600
Εκ των 600: ΣΔ τύπου 1	50
Εκ των 600: ΣΔ τύπου 2	500
Εκ των 600: ΣΔ κύησης	50
Υποθάλαμος - υπόφυση	100
Επινεφρίδια	150
Θυρεοειδής αδένας	600
Εκ των 600: Καρκίνος θυρεοειδούς	50
Γονάδες - Αναπαραγωγή	200
Εκ των 200: Άνδρας	50
Εκ των 200: Γυναίκα	150
Μεταβολισμός	250
Άλλες περιπτώσεις*	30

* Στην κατηγορία «Άλλες περιπτώσεις» περιλαμβάνονται οι πολυενδοκρινολογικές παθήσεις (παρ. 9 του άρθρου 3).

Άρθρο 5

Βιβλιόριο Εκπαίδευσης

Εγκρίνεται το βιβλιόριο εκπαίδευσης ειδικευομένου, όπως περιλαμβάνεται στην υπ' αρ. 747/13-06-2023 απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του ΚΕ.Σ.Υ., και παρέχεται στους ειδικευομένους από τα εκπαιδευτικά κέντρα.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 28 Νοεμβρίου 2023

Ο Υφυπουργός

ΜΑΡΙΟΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Ιστότοπος: **www.et.gr**

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

